

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

1128386

**WTO - ÚLOHY A POSTAVENIE V MEDZINÁRODNOM
OBCHODE**

2010

Denisa Hollá

**SLOVENSKÁ POĽNOHOSPODÁRSKA UNIVERZITA V
NITRE
FAKULTA EKONOMIKY A MANAŽMENTU**

**WTO - ÚLOHY A POSTAVENIE V MEDZINÁRODNOM
OBCHODE**

Bakalárska práca

Študijný program:	Medzinárodné podnikanie s agrárnymi komoditami
Študijný odbor:	3.3.17 Medzinárodné ekonomické vzťahy
Školiace pracovisko:	Katedra ekonomiky
Školiteľ:	doc. Ing. Iveta Zentková, Csc

Čestné vyhlásenie

Podpísaná Denisa Hollá vyhlasujem, že som záverečnú prácu na tému „WTO-úlohy a postavenie v medzinárodnom obchode“ vypracovala samostatne s použitím uvedenej literatúry.

Som si vedomá zákonných dôsledkov, ak hore uvedené údaje nie sú pravdivé.

V Nitre 10.5.2010

Denisa Hollá

Pod'akovanie

Touto cestou by som sa chcela pod'akovať doc. Ing. Ivete Zentkovej, Csc za pomoc, odborné rady a vecné pripomienky pri vypracovaní mojej bakalárskej práce.

Abstrakt

Svetová obchodná organizácia je relatívne mladou organizáciou, ktorá pôsobí ako špecializovaná agentúra OSN. Vznikla ako pokračovateľ Všeobecnej dohody o clách a obchode, známej pod skratkou GATT, ako jeden z najdôležitejších výsledkov posledného ôsmeho rokovacieho kola GATT - Uruguajského kola. Možno povedať, že WTO v súčasnej dobe predstavuje jeden z najdôležitejších prvkov medzinárodného obchodu, nakoľko sa zaoberá predovšetkým liberalizáciou obchodu a vytváraním vhodných pravidiel medzinárodného obchodu. Práca sa zaoberá všeobecnou charakteristikou WTO, vysvetlením jej vzniku, podstaty a princípov. Hlavným cieľom práce je vysvetliť jej úlohy a zhodnotiť postavenie v medzinárodnom obchode. Pozornosť je taktiež sústredená na jednotlivé rokovania, ktoré sa uskutočnili v rámci WTO a na jej prínos v oblasti poľnohospodárstva.

Kľúčové slová: Svetová obchodná organizácia, Všeobecná dohoda o clách a obchode, Uruguajské kolo, medzinárodný obchod, liberalizácia, poľnohospodárstvo

Abstrakt

The WTO is a relatively young organization, which operates as a specialized UN agency. It was as a follower of the General Agreement on Tariffs and Trade, known as GATT, as one of the main achievements of the last eighth round of GATT - the Uruguay Round.

It can be said, the WTO is currently one of the most important elements of international trade because it is primarily concerned with the trade liberalization and the creation of appropriate international trade rules. This work deals with the general characteristics of the WTO, explaining its origin, nature and principles. The main objective is to explain its role and to evaluate the position in the international trade. Attention is also focused on the various negotiations that were realized in the WTO and its contribution in the field of agriculture.

Keywords: WTO, General Agreement on Tariffs and Trade, Uruguay Round, international trade, liberalization, agriculture

Obsah

Obsah

Zoznam použitých skratiek.....	8
Úvod.....	9
1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí.....	10
1.1 História WTO.....	10
1.2 WTO- podstata a úlohy.....	13
1.2.1 Princípy WTO.....	15
1.3 WTO a poľnohospodárstvo.....	16
1.3.1 Rozvojová agenda z Dohy.....	17
1.4 Medzinárodný obchod.....	17
2 Cieľ práce.....	19
3 Metodika práce.....	20
4 Výsledky práce.....	21
4.1 Uruguajské kolo GATT.....	21
4.1.1 Dopad Uruguajského kola.....	23
4.2 Vznik WTO a základné úlohy.....	25
4.2.1 WTO a mechanizmus preskúmania obchodnej politiky.....	26
4.2.2 Mechanizmus riešenia sporov medzi členskými krajinami.....	27
4.3 Organizačná štruktúra WTO.....	28
4.4 Ministerské konferencie WTO.....	30
4.4.1 Singapur 1996.....	30
4.4.2 Ženeva 1998.....	31
4.4.3 Seattle 1999.....	32
4.4.4 Doha 2001.....	33
4.4.5 Kankún 2003.....	34
4.4.6 Hong Kong 2005.....	34
4.4.7 Ženeva 2009.....	35
4.5 Úloha WTO v oblasti poľnohospodárstva.....	35

4.5.1 Dohoda WTO o poľnohospodárstve.....	36
4.5.1.1 Dopad dohody WTO o poľnohospodárstve na SR.....	37
4.5.2 Dohoda o sanitárnych a fyto-sanitárnych opatreniach.....	37
4.5.3 Dožská rozvojová agenda.....	38
4.6 Spolupráca WTO s inými medzinárodnými organizáciami.....	40
4.6.1 WTO v celosvetovej tvorbe hospodárskej politiky.....	41
5 Záver.....	42
6 Zoznam použitej literatúry.....	44

Zoznam použitých skratiek

DDA	Dožská rozvojová agenda
EÚ	Európska únia
GATS	Všeobecná dohoda o obchode so službami
GATT	Všeobecná dohoda o clách a obchode
IBDR	Medzinárodná banka pre obnovu a rozvoj
ILO	Medzinárodná organizácia práce
IMF	Medzinárodný menový fond
ITO	Medzinárodná obchodná organizácia
MMF	Medzinárodný menový fond
OSN	Organizácia Spojených národov
OTDS	celkovo trh narúšajúce dotácie
SR	Slovenská republika
TRIPS	Dohoda o obchodných aspektoch práv k duševnému vlastníctvu
USA	Spojené štáty americké
USD	americký dolár
WTO	Svetová obchodná organizácia

Úvod

Súčasná doba je charakteristická najmä procesom globalizácie a s tým súvisiacim vytváraním vhodných podmienok existencie medzinárodného obchodu. Je veľmi dôležité, aby sa jednotlivé štáty zapájali do medzinárodnej deľby práce, uzatvárali medzi sebou obchodné zmluvy najrôznejšieho charakteru, a tým prispievali k lepšiemu celosvetovému blahobytu. Medzinárodné organizácie predstavujú vo všeobecnosti inštitúcie zaoberajúce sa vytváraním vhodnej spolupráce v najrôznejších oblastiach. Každá medzinárodná organizácia je založená z dôvodu, aby zaisťovala a reprezentovala záujmy jej členských krajín. Taktiež vytvára pravidlá a predpoklady dobre fungujúceho svetového systému. V oblasti vytvárania pravidiel obchodu znamenal veľký prelom vytvorenie Svetovej obchodnej organizácie v roku 1995 ako pokračovateľa Všeobecnej dohody o clách a obchode- GATT. Snaha o vytvorenie medzinárodnej organizácie v oblasti obchodu trvala takmer 47 rokov. Novo vytvorená organizácia nesie štatút medzinárodnej organizácie, ktorej pravidlá platia pre jej všetky členské štáty. WTO pôsobí ako špecializovaný orgán Organizácie Spojených národov (OSN) a je postavená na rovnakú úroveň ako Medzinárodný menový fond a Svetová banka. Za hlavný cieľ WTO považujeme snahu o liberalizáciu svetového obchodu, uľahčenie vzájomného obchodu medzi členskými krajinami a vytváranie vhodných pravidiel pre jeho fungovanie.

V súčasnosti má 153 členov, no naďalej prebiehajú rokovania o vstupe ďalších krajín. Špeciálny ohľad pri svojej činnosti berie na rozvojové krajiny, ktoré predstavujú jednu z ústredných tém rokovaní v rámci WTO.

Sídlo WTO sa nachádza v Ženeve. Najvyšším orgánom je Ministerská konferencia, na ktorej sú riešené a vyzdvihované najdôležitejšie sporné body. Ministerská konferencia sa uskutočňuje spravidla každé dva roky a zúčastňujú sa jej ministri jednotlivých členských štátov. Generálnym riaditeľom je Pascal Lamy.

Za jednu z najdôležitejších tém rokovaní WTO možno v každom prípade považovať poľnohospodárstvo, v rámci ktorého bolo prijatých viacero dohovorov, ktoré sa ho viac či menej týkajú. Najväčší prelom znamenalo prijatie tzv. Dožskej rozvojovej agendy v roku 2001 na Ministerskej konferencii v Dohe, ktorá sa dotýka viacerých oblastí poľnohospodárstva, a to najmä v oblasti prístupu na trh s poľnohospodárskymi výrobkami.

1 Súčasný stav riešenej problematiky doma i v zahraničí

1.1 História WTO

Po veľkej hospodárskej kríze v roku 1930, bolo veľmi potrebné, aby krajiny, na ktoré mala kríza dopad, osviežili svoje ekonomiky a aby tiež zabezpečili stabilitu. Na základe toho bol vytvorený Medzinárodný menový fond (IMF), Svetová banka a Medzinárodná obchodná organizácia (ITO). Jej hlavnou úlohou bolo vytvárať pravidlá a obchodné regulácie medzi krajinami tvrdí **Bartels, Ch. (2007)**.

Keďže návrh ITO stroskotal, bola podpísaná dohoda GATT- Všeobecná dohoda o clách a obchode v roku 1948 ako prípravné opatrenie pre novú obchodnú organizáciu. Táto dohoda mala poskytnúť základ pre implementáciu medzinárodných obchodných vzťahov pre najbližších 50 rokov, dodáva **Gallagher, P. (2005)**.

Ako uvádza **Svatoš, M. (2009)**, rokovania štátov o možnostiach zníženia uplatňovaných colných tarifách vo vzájomnom obchode sa začali v decembri 1945, cieľom podporiť liberalizáciu obchodu po druhej svetovej vojne a korigovať protekcionistické opatrenia v čo najkratšom časovom horizonte, ktoré boli zavedené v tridsiatych rokoch 20. storočia. Prvé kole jednania sa uskutočnilo v Ženeve v roku 1947 a zúčastnilo sa ho 23 štátov. Výsledkom rokovania bolo podpísanie mnohostrannej dohody o obchodných pravidlách a tarifných koncesiách pod názvom *Všeobecná dohoda o o clách a obchode* (General Agreement on Tariffs and Trade, GATT).

GATT je multilaterálna medzinárodná obchodná dohoda, ktorú podpísali na ženevskej konferencii roku 1947, a ktorá vstúpila do platnosti 1.1.1948, publikuje **Šíbl, D. (1996)**.

Kosír, I. (2010) vo svojej publikácii uvádza, že Všeobecná dohoda o clách a obchode predstavovala najvýznamnejšiu mnohostrannú dohodu všetkých čias a taktiež predstavovala zmluvný základ formujúceho sa mnohostranného obchodného systému.

Valachová, A. (1996) tvrdí, že GATT je podľa medzinárodného práva medzinárodnou zmluvou a práve preto sú nositeľmi práv a povinností jednotlivé zmluvné strany. Ako ďalej uvádza, uplatňovanie GATT- u počas 47 rokov prispelo ku konsolidácii svetového obchodu, k zastaveniu ochranárskych tendencií, ktoré boli

uvádzané do praxe pred 2. svetovou vojnou, a taktiež došlo k podstatnému zníženiu ciel ako aj k postupnému odstraňovaniu netarifných prekážok v celosvetovom meradle.

Podľa **Pokrivčáka, J. (2008)** bolo snahou GATT od svojho vzniku v roku 1947 dosiahnuť pokrok v troch oblastiach:

1. Liberalizácia obchodu
2. Nediskriminácia v obchode
3. Boj proti nečestnej podpore vývozu.

Autor ďalej uvádza, že od vzniku GATT sa uskutočnilo 8 kôl rokovaní v tomto poradí:

1. 1947- Ženeva
2. 1949- Annecy
3. 1951- Tourguay
4. 1956- Ženeva
5. 1960/1961- Ženeva (Dillonovo kolo)
6. 1964/1967- Ženeva (Kennedyho kolo)
7. 1973/1979- Ženeva (Tokijské kolo)
8. 1986/1994- Ženeva (Uruguajské kolo).

Zároveň dodáva, že GATT prispel k redukcii ciel, a tým napomohol špecializácii sa krajín podľa ich komparatívnych výhod.

Autori **Šíbl, D. - Šaková, B. (2000)** konštatujú, že colná konferencia v rokoch 1960- 61, tzv. Dillonovo kolo, reagovala na vytvorenie Európskeho hospodárskeho spoločenstva. Na konferencii sa štáty zaoberali aj účinkami poľnohospodárskeho ochranárstva a vytvorením podmienok prístupu poľnohospodárskych výrobkov na trhy, ako aj opatreniami na podporu rozvojových krajín.

Piata obchodno - colná konferencia, Dillonovo kolo, sa konala z iniciatívy ministra zahraničných vecí USA Douglasa Dillona, dodáva **Lipková, E. (2002)**.

Ďalšie kolo jednaní, známe ako „Kennedyho kolo“ prebiehalo v rokoch 1964-1967 a okrem ďalšieho znižovania colných taríf prejednávalo aj antidumpingové opatrenia, uvádza **Svatoš, M. (2009)**. Autor ďalej tvrdí, že v rokoch 1973- 1979 prebehlo Tokijské kolo, na ktorom štáty opäť riešili otázku colných taríf (znižovanie ciel na priemyselné výrobky) a zároveň jednali o eliminácii netarifných opatreniach, ktorých uplatňovanie sa rozšírilo najmä v sedemdesiatych rokoch 20. storočia.

Šaková, B. (2000) označuje Tokijské kolo aj ako Nixonovo kolo. Autorka ďalej dodáva, že colné ústupky boli dohodnuté pre celé skupiny tovarov a toto kolo rokovaní

sa zaoberalo predovšetkým necolnými opatreniami - okrem antidumpingu a colnej hodnoty aj verejným obstarávaním, dovoznými licenciami, technickými a bezpečnostnými normami. Vzhľadom k tomu, že tieto zmluvy nepodpísali všetci členovia GATT, začali sa neformálne označovať ako kódexy (resp. plurilaterálne, viacstranné dohody). Priemerné clo na priemyselné výrobky sa znížilo na 4,7%. Colné redukcie boli vykonané na princípe „harmonizácie“, t.j. čím vyššie clo, tým väčšie zníženie. Na tomto kole sa presadzovalo aj odstránenie agrárneho protekcionizmu, ale neúspešne.

Najväčším obchodným rokovaním, aké sa kedy uskutočnilo, bolo Uruguajské kolo. Toto rokovacie kolo trvalo takmer dvojnásobok plánovaného času - sedem a pol roka, za účasti 125 krajín. Predstavovalo najväčšiu reformu svetového obchodného systému od vzniku GATT po druhej svetovej vojne. Rokovania sa týkali v podstate všetkých oblastí obchodu, uvádza ďalej autorka.

Kalkowski, S. (2007) tvrdí, že Uruguajské kolo sa konalo od 15.09.1986 v Punta del Este v Uruguaji. Bolo ôsme kolo rokovaní v rámci GATT, označované ako kolo liberalizácie. Rokovania boli ukončené podpisom Záverečného aktu v roku 1994 v Marakéši. Základom nového svetového obchodu boli práve Dohovory Uruguajského kola a zmluvy GATT z roku 1947. Za najdôležitejší výsledok Uruguajského kola autorka považuje vznik Svetovej obchodnej organizácie v roku 1994.

Hambáľková, M. (2010) uvádza, že Uruguajské kolo bolo prelomovým kolo, nakoľko sa okrem tradičného znižovania colných bariér pokračovalo aj v odstraňovaní netarifných bariér a bola prijatá dohoda:

- využívaní prírodných zdrojov,
- došlo k liberalizácii v obchode s textilom a odevmi, s poľnohospodárskymi produktmi a tropickými produktmi,
- rozhodnutia o zavádzaní pravidiel o netarifných obchodných prekážkach,
- znižovanie ciel,
- GATT bol pretransformovaný na WTO,
- zmenil sa antidumpingový kongres,
- boli zakázané exportné dotácie,
- ochrana duševného vlastníctva,
- boli položené základy pre vytvorenie dohôd pre obchod s investíciami,

-
- bol založený orgán pre riešenie súdnych sporov,
 - obchod so službami.

Podľa **Pokrivčáka, J. (2008)** bol výsledkom Uruguajského kola GATT dokument „Výsledky Uruguajského kola multilaterálnych obchodných rokovaní: právne texty“, ktorý prostredníctvom 60 dohôd sumarizuje výsledky 8 ročných rokovaní. Výsledky môžeme rozdeliť do šiestich základných častí. Na samom vrchole je dohoda vytvárajúca WTO. Potom sú to tri dohody týkajúce sa tovarov, služieb a intelektuálneho vlastníctva. Ďalšia je dohoda o riešení obchodných sporov a prehľad vládnych obchodných politík.

Vytvorenie Svetovej obchodnej organizácie (WTO) dňa 1. januára 1995, nakoniec priviedol k životu úplne - rozvinutý multilaterálny obchod organizácie s trvalým charakterom a rovnakým statusom ako má Medzinárodný menový fond a Svetová banka. GATT zmizol ako medzinárodná agentúra. Ako medzinárodná zmluva, pozostávajúca z dokumentu ustanovujúca pravidlá pre uplatňovanie medzinárodného obchodu s tovarom, GATT prešiel v roku 1947 zásadnou revíziou. Zrekonštruovaný GATT v roku 1994 sa stal novým pravidlom pre obchod s tovarom, konštatujú **Batiz, L. a Oliva, M. (2003)**.

1.2 WTO- podstata a úlohy

Kolektív autorov (2002) označil Svetovú obchodnú organizáciu (WTO) za medzinárodnú organizáciu, ktorá bola vytvorená 1.1.1995 na základe výsledkov uruguajského kola rokovaní GATT (1986- 1994).

Za hlavný cieľ autori považujú prispievanie k rozvoju medzinárodného obchodu prostredníctvom odstraňovania prekážok obchodu a vytváraním pravidiel obchodu medzi jednotlivými členskými krajinami.

Lipková, Ľ. (2002) uvádza, že WTO je právnickou osobou s podobnými privilégiami a imunitami, aké majú špecializované organizácie OSN. Je postavená na úroveň Medzinárodného menového fondu a Svetovej banky a spolu s MMF a IBDR je označovaná za tretí pilier svetového hospodárstva.

Svetová obchodná organizácia plní podľa autorky tieto funkcie:

- usmerňuje obchodné dohody WTO,

-
- vytvára fórum pre obchodné rokovania,
 - rieši obchodné konflikty medzi členskými štátmi,
 - kontroluje obchodnú politiku členských štátov,
 - poskytuje technickú pomoc a školenie pre rozvojové štáty,
 - zabezpečuje spoluprácu s ostatnými medzinárodnými organizáciami.

Ako uvádza **Svatoš, M. (2009)**, WTO je inštitúcia zaoberajúca sa pravidlami vzájomných obchodných vzťahov medzi členskými krajinami. Jej úlohou je podporovať rozvoj multilaterálneho obchodného systému v rámci svetovej ekonomiky. Cieľom WTO je zaistenie plnej liberalizácie medzinárodných obchodných vzťahov a vybudovanie všeobecného právneho systému, ktorý by zaistoval plnenie prijatých princípov a pravidiel.

Hlavným cieľom WTO je zvyšovanie životnej úrovne, dosiahnutie úplnej zamestnanosti, zvyšovanie výroby a obchodu s tovarom a službami, optimálne využitie svetových zdrojov v súlade s cieľom trvalého rozvoja, ochranu životného prostredia a zabezpečenie zodpovedajúceho podielu z rastu obchodu rozvojovým krajinám, konštatuje **Serenčes, R. (2006)**.

Medzi hlavné funkcie WTO patrí:

- uľahčovať zavádzanie, správu a pôsobenie multilaterálnych obchodných dohôd;
- vytváranie priestoru pre mnohostranné obchodné rokovanie o doteraz prerokovaných a nových oblastiach;
- spravovať Dohovor o urovnávaní sporov;
- spravovať Mechanizmus preskúmania obchodnej politiky;
- spolupracovať s Medzinárodným menovým fondom a Medzinárodnou bankou pre obnovu a rozvoj s cieľom dosiahnuť väčšiu súdržnosť pri tvorbe svetovej ekonomickej politiky, dodáva **Šibl, D. (2000)**.

Za hlavnú funkciu WTO považuje **Hoekman, B. (2002)** to, že slúži ako fórum pre medzinárodnú spoluprácu v oblasti obchodu - vytváranie kódexov správania sa členov vlády. Tieto kódexy vyplývajú z výmeny záväzkov obchodnej politiky v pravidelnom rokovaní. WTO obsahuje súbor konkrétnych právnych povinností regulujúcich obchodnú politiku členských štátov, a tie sú obsiahnuté v GATT, GATS a dohody TRIPS.

1.2.1 Princípy WTO

Albero, Ch. (2005) uvažuje, že pre dosiahnutie hlavného cieľa WTO a vytvorenie medzinárodného voľného obchodu, je potrebné, aby členské krajiny dodržiavali tri základné princípy WTO:

- princíp reciprocity,
- princíp vzájomnej transparentnosti,
- princíp nediskriminácie podľa doložky najvyšších výhod.

Albero, Ch. (2005) tvrdí, že princíp reciprocity znamená, že poskytnuté uľahčenie obchodu medzi obchodnými partnermi musí byť rovnaké.

Princíp vzájomnej transparentnosti definuje **Hambáľková, M. (2010)** tak, že štáty sa dohodli, že budú pracovať na liberalizácii a včasnej informovanosti o nových pravidlách a nových zavádzaní bariér v obchode s dostatočným časovým predstihom.

Princíp nediskriminácie má podľa **Ministerstva hospodárstva SR (2009)** dve doložky, a to:

a. *doložka najvyšších výhod* - všetky výhody, prednosti, výsady alebo oslobodenia poskytnuté ktorýmkoľvek členom akémukoľvek výrobku pochádzajúcemu z ktorejkoľvek krajiny, alebo tam určenému, budú ihneď a bezpodmienečne priznané rovnakému výrobku pochádzajúcemu z územia všetkých ostatných členských štátov alebo tam určenému. Sú povolené aj výnimky (colné únie, pásma voľného obchodu, kabotážna plavba, malý pohraničný styk a Všeobecný systém colných preferencií), musia však byť splnené prísne podmienky.

b. *doložka národného režimu* – predstavuje povinnosť krajiny poskytnúť tovaru, službám a duševnému vlastníctvu pochádzajúcemu z iných zmluvných krajín nie menej výhodné zaobchádzanie, aké požíva tovar, služby a duševné vlastníctvo pochádzajúce z domácej ekonomiky.

Pokrivčák, J. (2008) dodáva ďalšie dva princípy, ktoré sú základom multilaterálneho obchodného systému WTO, a sice:

- Spravodlivý obchod - spôsob ako dosiahnuť spravodlivý obchod je uplatňovanie non - diskriminácie ale taktiež aj zákaz dumpingových praktík.

-
- Podpora rozvoja a ekonomických reforiem - špeciálne podmienky sú poskytované rozvojovým štátom na aplikáciu reforiem a adaptovanie sa novým podmienkam.

1.3 WTO a poľnohospodárstvo

Pokrivčák, J. (2008) publikuje, že pôvodné dohody GATT sa dotýkali rovnako priemyslu ako aj poľnohospodárstva. Existovali však dve výnimky v oblasti poľnohospodárstva. V poľnohospodárstve bolo možné používať kvantitatívne obmedzenia dovozu, v prípade, ak boli potrebné na podporu domácich trhov. Taktiež bolo možné používať exportné dotácie na poľnohospodárske produkty, zatiaľ čo takáto podpora bola v priemysle zakázaná.

Autor ďalej dodáva, že na Uruguajskom kole GATT sa po prvýkrát v histórii rokovacích kôl rokovalo aj o poľnohospodárstve. Výsledkom bola Poľnohospodárska dohoda Uruguajského kola GATT, ktorá podmienila začiatok nového kola rokovaní o poľnohospodárstve, ktoré sa začalo v roku 2000.

Podolák, A. (2007) konštatuje, že Uruguajské kolo malo pre poľnohospodárstvo mierne pozitívny efekt, pretože v oblasti príjmu bol zaznamenaný malý pozitívny prírastok, ktorý uskutočňovali hlavne vyspelé krajiny. Na strane druhej, globálne zlepšenie rastu vyplývajúce z balíka Uruguajského kola malo pozitívny vplyv na rozvojové krajiny ako skupinu. Pravidlá týkajúce sa poľnohospodárskeho obchodu sa zdokonalili, čo bolo spôsobené znížením priemyselných ciel vyspelými krajinami, zrušením dohovoru týkajúceho sa medzinárodného obchodu s textilom, či konečným otvorením agro - potravinárskeho trhu vyspelých krajín. Na základe toho vznikol určitý pozitívny efekt na svetový hospodársky rast a obchod a taktiež veľa pozitívnych dopadov pre poľnohospodárstvo v rozvojových krajinách.

Základy reforiem v oblasti obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami boli dané na Ministerskom rokovaní v Punta del Este. Hlavným cieľom Dohody o poľnohospodárstve bolo vytvoriť pre tieto výrobky spravodlivý a trhov orientovaný obchodný systém, bez rôznych obmedzení a opatrení, ktoré by spôsobovali prekážky a deformácie vo svetových obchodných aktivitách. Na základe toho prijali členovia špecifické záväzky v každej z nasledujúcich oblastí: v prístupe na trh, v domácej

podpore, vo vývozných subvenciách a dohodli sa na problematike sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení, publikuje **Valachová, A. (1996)**.

1.3.1 Rozvojová agenda z Dohy

Podľa **Ministerstva hospodárstva SR (2009)** bola počas zasadnutia IV. Ministerskej konferencie WTO v novembri 2001 v Dohe v Katare, prijatá záverečná deklarácia, ktorá znamenala začatie multilaterálnych obchodných rokovaní o ďalšej liberalizácii obchodu na pôde WTO, tzv. nového kola pod názvom „Rozvojová agenda z Dohy“. Rokovania k DDA sú zamerané na liberalizáciu obchodných tokov v jednotlivých negociačných oblastiach, z ktorých sa najväčší dôraz kladie na oblasť poľnohospodárstva, prístupu na trh s priemyselnými výrobkami, obchodu so službami a obchodu a rozvoja.

V oblasti poľnohospodárstva si DDA stanovila za cieľ podstatné zlepšenie prístupu na trh, zníženie a postupné eliminovanie exportných dotácií a podstatnú redukciiu domácich politík deformujúcich obchod. Záverečná deklarácia DDA zároveň zverejňuje špeciálny prístup v poľnohospodárskych rokovaní k rozvojovým krajinám a rešpektovanie neobchodných požiadaviek poľnohospodárstva, uvádza **Pokrivčák, J. (2008)**.

1.4 Medzinárodný obchod

Serenčేశ, R. (2006) tvrdí, že medzinárodný obchod je založený na princípe komparatívnych výhod, ktorý hovorí, že každý účastník môže obchodom získať, keď sa krajiny špecializujú na výrobu statkov, pri ktorých majú komparatívnu výhodu a vyrobené tovary si navzájom vymieňajú. Pri obchodoch bez obmedzení najviac platí, že trhové sily samy zaistia aby krajiny produkovali také druhy tovarov pri ktorých majú komparatívnu výhodu.

Ekonomický portál **Euroekonóm (2009)** uvádza, že medzinárodný obchod predstavuje medzinárodnú výmenu tovarov a služieb medzi skupinou krajín v rámci medzinárodného zoskupenia. Má nezastupiteľné miesto pri rozširovaní spotrebných možností krajín, nakoľko umožňuje krajine spotrebovať viac tovaru, ako by

spotrebovala v situácii, keby boli hranice uzatvorené. Prínos spočíva najmä v tom, že umožňuje rozšíriť sortiment spotreby o statky, ktoré krajina z rôznych dôvodov nie je schopná vyrobiť.

Podolák, A. (1999) považuje medzinárodný obchod za výsledok dlhoročného vývinu ekonomického konania s jeho orientáciou na problematiku:

- obchodných subjektov (vývozcovia, dovozcovia, colné orgány, banky, prepravcovia, sprostredkovatelia obchodu, poisťovne, atď.),
- medzinárodnej výmennej obchodnej informatiky a dokumentácie,
- teritoriálnej a komoditnej štruktúry v medzinárodnej ekonomike,
- smerných relácií a komoditnej ekonomickej efektívnosti svetového trhu.

Medzinárodný obchod je arénou, v ktorej pravidelne dochádza k ostrým stretom medzi zástancami liberálnej trhovej ekonomiky na jednej strane a zástancami štátneho intervencionizmu na strane druhej. O problémoch medzinárodného obchodu sa diskutuje predovšetkým v rámci WTO, **redakcia Nadácie F.A. Hayeka (2003)**.

Kosír, I. (2010) definuje medzinárodný obchod ako zahraničný obchod medzi dvoma a viacerými štátmi, či už susednými, v rámci jedného geografického priestoru, regiónu kontinentu, celého kontinentu alebo aj zámorský obchod medzi viacerými kontinentmi.

Autor ďalej dodáva, že práve medzinárodný obchod sa stal kľúčovým činiteľom zmedzinárodňovania hospodárskych činností, procesu, ktorý v druhej polovici 20. storočia vyústil aj do formovania medzinárodných hospodárskych komplexov, a tak sa stáva aktívnym činiteľom globalizácie.

2 Cieľ práce

Hlavným cieľom bakalárskej práce je charakterizovať úlohy a postavenie Svetovej obchodnej organizácie v medzinárodnom obchode. Vo všeobecnosti možno konštatovať, že medzinárodné organizácie ako také prispievajú k udržiavaniu svetového poriadku. Práve preto je veľmi nutné, zdôrazniť postavenie a význam WTO, nakoľko jej hlavnou a najdôležitejšou úlohou je regulácia a liberalizácia medzinárodného obchodu. Bakalárska práca poskytuje odpovede na niekoľko typov otázok, a síce: prečo je nevyhnutná existencia WTO, aké sú jej úlohy a funkcie v procese tvorby svetového obchodu, akým spôsobom vplýva na svojich členov a aké je jej postavenie v medzinárodnom obchode.

Medzi čiastkové ciele bakalárskej práce možno zaradiť:

- Zdôvodnenie vzniku WTO, vystihnutie jej podstaty, ktorá je tvorená najmä Dohodami platnými z Uruguajského kola GATT.
- Vysvetlenie funkcií, štruktúry organizácie.
- Zhodnotenie jednotlivých rokovacích kôl konaných v priebehu existencie WTO.
- Vyzdvihnutie úlohy WTO v oblasti poľnohospodárstva.

3 Metodika práce

Pri spracovaní bakalárskej práce som vychádzala najmä z názorov domácich a zahraničných autorov. Vzhľadom k tomu, že problematika Svetovej obchodnej organizácie je širokého charakteru, bolo potrebné dôkladne preštudovať literárne zdroje z viacerých hľadísk. Východiskom bola preto analýza vhodných zdrojov informácií. Na základe získaných informácií bol vypracovaný prehľad o súčasnom stave riešenej problematiky doma i v zahraničí, ktorý poskytuje obraz o základných a dôležitých pojmoch týkajúcich sa témy bakalárskej práce.

Základný materiál pre spracovanie práce je:

- vedecká a odborná literatúra,
- odborné publikácie a časopisy,
- poznatky Ministerstva hospodárstva Slovenskej republiky,
- oficiálna webová stránka WTO,
- výročné správy Svetovej obchodnej organizácie,
- internetové zdroje.

Na dosiahnutie cieľa bakalárskej práce bol zvolený nasledovný postup:

- štúdium a analýza slovenskej a zahraničnej odbornej literatúry,
- analýza získaných poznatkov,
- určenie cieľa a metodického postupu vypracovania bakalárskej práce,
- spracovanie zhromaždených údajov,
- vyhodnotenie výsledkov práce,
- prijatie záveru k bakalárskej práci.

Najčastejšie využívanou metódou bola metóda analýzy získaných informácií, ktoré predstavujú východisko pre vypracovanie bakalárskej práce. Pre jednoduchšie a zrozumiteľnejšie zobrazenie štatistických údajov boli vypracované tabuľky.

4 Výsledky práce

Svetová organizácia obchodu so sídlom v Ženeve je relatívne mladou organizáciou, ktorá vznikla v roku 1995 ako pokračovateľ Všeobecnej dohody o clách a obchode - GATT. Je jedinou medzinárodnou organizáciou, ktorá sa zaoberá problematikou medzinárodného obchodu na multilaterálnom základe.

WTO svojim členom poskytuje systém na riešenie sporov a prostredníctvom mechanizmu na kontrolu obchodných politík zabezpečuje hodnotenie úrovne otvorenosti ekonomiky členskej krajiny.

Pri plnení svojich základných cieľov berie špeciálny ohľad na rozvojové krajiny a najmenej rozvinuté krajiny, ako aj na oblasť ochrany životného prostredia.

Členom WTO sa môže stať akýkoľvek štát, ktorý má autonómiu vo vykonávaní obchodnej politiky. Členstvo sa spája so súborom určitých práv a povinností, ktoré sa krajiny zaväzujú plniť a rešpektovať. V súčasnosti má WTO 153 členov a 30 pozorovateľských vlád.

Slovenská republika bola zmluvnou stranou predchodcu Svetovej obchodnej organizácie - GATT- u, a preto sa na základe Dohody o zriadení WTO stala jej pôvodným členom. Spoluprácu WTO so SR zabezpečuje Ministerstvo hospodárstva SR.

4.1 Uruguajské kolo GATT

Uruguajské kolo predstavuje ôsme kolo rokovaní v rámci GATT a zároveň aj najväčšie obchodné rokovanie, nakoľko trvalo 8 rokov.

Rokovania sa začali v roku 1986 v uruguajskom meste Punta del Este, pričom malo byť prerokovaných 15 oblastí:

- clá,
- netarifné prekážky,
- výrobky na báze nerastných surovín,
- textil a odevy,
- poľnohospodárstvo,
- tropické produkty,

-
- články GATT,
 - kódexy tokijské kola,
 - antidumpingové opatrenia,
 - ochrana trhu,
 - duševné vlastníctvo,
 - investičné opatrenia,
 - riešenie sporov,
 - systém GATT,
 - služby.

Ďalšie stretnutie ministrov sa uskutočnilo v roku 1988 v kanadskom Montreale. Cieľom tohto stretnutia bolo zhodnotiť dosiahnuté výsledky rokovaní a prerokovať predmet rokovania na ďalšie roky. Zúčastnené krajiny sa však nedohodli na jednotnom predmete. Rokovania boli obnovené v roku 1989 v Ženeve a mali byť ukončené v Bruseli v decembri 1990. Krajiny sa však opäť nezhodli, a to v otázkach reformy obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami. Napriek tomu bol v roku 1991 predložený prvý návrh znenia Záverečného aktu. Počas ďalších rokov sa spory medzi krajinami vyostřili, nakoľko sa jednotlivé krajiny nezhodli už aj v otázkach služieb, prístupu na trh, antidumpingových opatrení či v záležitostiach týkajúcich sa vytvorenia novej organizácie.

Za hlavný dôvod dlhého trvania uruguajského kola možno považovať to, že pri dohadovaní nejakej agendy bol potrebný súhlas zúčastnených krajín vo všetkých otázkach agendy. Najväčší problém predstavovala teda liberalizácia poľnohospodárstva, nakoľko sa pri tejto otázke rokovanie zastavilo na tri roky. V roku 1992 sa podarilo USA a EÚ prijať tzv. dohodu z Blair House, ktorá predstavovala kompromis v oblasti poľnohospodárstva. Sporné otázky týkajúce sa prístupu na trh vyriešila skupina krajín na stretnutí G7 v roku 1993. Väčšina rokovaní bola ukončená v Ženeve v roku 1993 a Záverečný akt Uruguajského kola bol podpísaný 125 krajinami 15. apríla 1994 v marockom meste Marrakéš.

Medzi najvýznamnejšie výsledky rokovaní posledného kola GATT patrila redukcia colných sadzieb, poľnohospodárstvo bolo po prvýkrát integrované tzv. Agrárnou dohodou do multilaterálneho obchodného systému, ktorý bol rozšírený o oblasť služieb a ochrany duševného vlastníctva.

Najvýraznejším výsledkom bolo vytvorenie novej Svetovej obchodnej organizácie.

4.1.1 Dopad Uruguajského kola

V rámci Uruguajského kola bolo dohodnuté ďalšie znižovanie ciel. Protokoly o prístupe na trh predstavujú záväzok, že krajina nezvýši clá nad úroveň cla, ktorá bola dohodnutá, čo v podstate znamená, že sa jednalo o tzv. záväzne zmluvné clá. Rozvojové krajiny určili maximálne možnú hranicu cla, teda nad úroveň reálne uplatňovanej sadzby. Záväzné clo môžu krajiny zvýšiť len v prípade, že zvýšenie prerokujú so zainteresovanými krajinami a poskytnú obchodným partnerom kompenzáciu za vzniknuté obchodné ujmy.

Výsledkom rokovaní bola istá liberalizácia v obchode s poľnohospodárskymi produktmi. V tejto oblasti prebehol tzv. proces „tarifikácie“, čo znamená, že netarifné prekážky, ktoré nemajú podobu cla, sa transformovali na clá. Clo sa znižovalo postupne a krajiny sa taktiež dohodli na znížení domácej podpory poľnohospodárstva a exportných subvencií s cieľom zlepšiť prístup na svoje trhy. Preto boli, napríklad, zakázané dovozné kvóty, variabilné importné dávky a importné licencie. Uplatňoval sa minimálny prístup na trh, ktorý mal zabezpečiť, aby množstvo poľnohospodárskych produktov, ktoré krajina dovážala pred prijatím zmluvy, bolo zachované.

Záväzky, ktoré boli prijaté pre poľnohospodársku produkciu, znázorňuje tabuľka 1.

Tab. 1 Závazky prijaté pre poľnohospodársku produkciu

	Priemyselne vyspelé krajiny 6 rokov (1995 - 2000)	Rozvojové krajiny 10 rokov (1995 - 2004)
Ciá priemerné zníženia cla pri všetkých poľnohospodárskych produktoch minimálne zníženie na 1 výrobok	- 36% - 15%	- 24% - 10%
Domáca podpora zníženie celkových podporných opatrení (základné obdobie: r. 1986 - 1988)	-20%	- 13%
Export výška subvencií subvencované množstvo (základné obdobie: r. 1986- 1990)	- 36% - 21%	- 24% - 14%

Prameň: Trading into the Future- Introduction to the WTO. 2nd edition, WTO, July 1998, p.17, vlastné spracovanie

Z tabuľky vyplýva, že záväzky rozvojových krajín boli miernejšie. Najmenej rozvinuté krajiny nemuseli prijať záväzky o znížení ciel a subvencií. Veľkým prínosom bolo, že exportné podpory boli znížené o 36% a následne o 24 % (v priebehu 6 rokov) u rozvojových krajín 24 a 14% v priebehu 10 rokov.

Tabuľka 2 znázorňuje kompletný prehľad znižovania colných sadzieb pred a po Uruguajskom kole v %.

Tab. 2 Zníženie colných sadzieb pred a po Uruguajskom kole

Krajina	Pred Uruguajským kolom		Po Uruguajskom kole	
	Poľnohospodárske výrobky	Priemyselné výrobky	Poľnohospodárske výrobky	Priemyselné výrobky
USA a Kanada	11,7	4,3	11,0	2,8
Európska únia	26,5	6,5	26,0	3,9
Japonsko	87,8	4,9	56,1	2,1
Kórea	99,5	16,1	41,1	8,2
Indonézia	21,9	14,2	15,5	13,5
Malajzia	87,9	11,0	34,3	7,7
Filipíny	86,9	23,9	33,4	21,5
Thajsko	59,8	36,2	34,5	27,6
Latinská Amerika	2,3	17,1	1,5	14,9
Ostatný svet	15,7	10,6	14,1	9,1

Prameň: www.wto.org, vlastné spracovanie

V rámci obchodu s textilnými výrobkami a odevmi prebehol taktiež proces „tarifikácie“. Obchod s textilom bol riadený Dohodou o textile, pričom v rámci Uruguajského kola bola táto dohoda zahrnutá do Dohody o textile a odevoch, ktorá tvorí súčasť Dohody o WTO. Celé odvetvie malo byť pretransformované do roku 2005, kvóty mali byť zrušené, čím by sa odstránila diskriminácia exportérov. Nad týmto procesom dohliadal Orgán na kontrolu obchodu s textilom.

4.2 Vznik WTO a základné úlohy

Svetová obchodná organizácia vznikla ako výsledok Uruguajské kolo GATT, z čoho vyplýva, že k 1.1.1995, teda k dňu kedy vstúpila do platnosti, mala 148 členov, ktorí predstavovali zmluvné strany Všeobecnej dohody o clách a obchode - GATT. V súvislosti s napĺňaním základných cieľov WTO, a síce liberalizovať medzinárodný

obchod, sa Svetová obchodná organizácia rozrástla o niekoľkých členov a v súčasnosti ma 153 členov, vrátane Číny. Rokovania o vstupe Číny do WTO boli ukončené na ministerskej konferencii v Dohe v roku 2001, kedy pristúpila k WTO spolu s Tajwanom.

Z členstva vo WTO vyplýva povinnosť dodržiavať v medzinárodnom obchode a pri riadení zahraničnoobchodnej politiky štátu princípy, postupy ako aj záväzky uvedené v dohodách a dohovoroch platných v rámci tejto svetovej organizácie.

Všetci členovia sa pripojili k systému ako výsledok rokovaní, a preto členstvo znamená rovnováhu práv a povinností. Jednotliví členovia užívajú privilégiá, ktoré im ostatné členské krajiny poskytujú. Na oplátku, sa museli zaviazat', že otvoria svoje trhy a budú dodržiavať pravidlá stanovené organizáciou - tieto záväzky boli výsledkom rokovaní o členstve, resp. pristúpení.

4.2.1 WTO a mechanizmus preskúvania obchodnej politiky

Transparentnosť opatrení obchodnej politiky WTO zaručuje tým, že krajina jej musí dať na vedomie každé prijaté opatrenie, ktoré sa dotýka obchodu. Práve transparentnosť predstavuje základ udržiavania dobrých obchodných vzťahov medzi jednotlivými členskými krajinami. Preskúvanie obchodných politík členských štátov patrí medzi základné úlohy WTO. Prvýkrát k preskúmaniu obchodnej politiky prišlo už v rámci pôsobenia GATT- u a vzhľadom k tejto skutočnosti, išlo najmä o preskúmanie opatrení obchodu s tovarom. Vznik WTO predstavovalo premenu dočasne fungujúceho systému na trvalý s tým, že okrem obchodu s tovarom sa týkal aj obchodu so službami a duševného vlastníctva.

Mechanizmus preskúvania obchodnej politiky sa uplatňuje s cieľom:

- prispieť k lepšiemu dodržiavaniu záväzkov, ktoré vyplývajú z multilaterálnych obchodných dohôd,
- dosiahnuť väčšiu transparentnosť a porozumenie obchodnej politiky a praktík členov,
- poskytnúť pravidelné ohodnotenie dopadu obchodných politík a praktík jednotlivých členov na multilaterálny obchodný systém.

Dôležitá je frekvencia preskúvania obchodnej politiky, pričom to závisí od veľkosti danej členskej krajiny. Najväčšie krajiny, ako sú napríklad EÚ, Japonsko, či USA sú mechanizmu podrobované každé dva roky. Podľa podielu na svetovom obchode sa podrobuje skúmaniu ďalších 16 členských krajín každé štyri roky a ostatné krajiny každých šesť rokov, pričom rozvojové krajiny predstavujú samostatnú skupiny a sú podrobované skúmaniu menej často.

4.2.2 Mechanizmus riešenia sporov medzi členskými krajinami

Niečo podobné, ako súčasný mechanizmus riešenia sporov medzi členskými krajinami, existovalo už v rámci pôsobenia GATT. Pravidlá však neboli pevne stanovené a taktiež nebol stanovený konkrétny časový harmonogram procesu. Vzhľadom k tomu mohli krajiny kedykoľvek tento proces zastaviť a spor medzi krajinami, ktoré sa ho zúčastňovali, trvať niekoľko rokov. Uruguajské kolo znamenalo aj pre tento proces veľký prínos, resp. zmeny. Nový systém sa týka nielen obchodu s tovarom, ale taktiež obchodu so službami a duševného vlastníctva. Možno ho považovať za silnejší, záväznejší či spoľahlivejší. Presne stanovuje pravidlá urovnávania sporov medzi krajinami, časovo vymedzuje dĺžku prerokovávania sporu, pričom platí, že každý spor by mal byť vyriešený do jedného roka, resp. do 15 mesiacov v prípade, ak sa krajina odvolá. V minulosti bolo možné rozhodnutie prijať len na základe konsenzu, čo znamená, že žiadna krajina nevzniesla formálnu námietku. Na základe novej úpravy sa rozhodnutia musia zaviesť automaticky a odmietnutie rozhodnutia je možné prijať len v prípade, ak sa tak rozhodne konsenzom tzn., že krajina musí presvedčiť všetky ostatné členské krajiny, aby sa pridali na jej stranu.

Postup riešenia sporov sa skladá z piatich fáz.

V prvej etape sa jednotlivé zmluvné strany snažia vyriešiť spor na bilaterálnej úrovni. V tejto fáze prebiehajú najmä konzultácie, zmierovacie konania a sprostredkovania s cieľom urovnať spor, avšak uskutočňuje sa to len na základe dobrovoľnosti sporných strán.

Druhá etapa je charakterizovaná zostavením skupiny odborníkov, ktorá je zostavená Orgánom na urovnávanie sporov, ktorý o to požiadala žalujúca strana v prípade, že konzultácie nevedli k vyriešeniu sporu do 60 dní. Skupina odborníkov má spravidla troch členov, ktorých navrhne sekretariát WTO, a nakoľko je to skupina

nezávislá, nemôže prijímať príkazy od vlád jednotlivých krajín. Odborníkmi sú zväčša bývalí zamestnanci organizácie, resp. významní odborníci z oblasti medzinárodného obchodu.

Samotná činnosť odbornej skupiny predstavuje tretiu etapu procesu riešenia sporov. Hlavnou náplňou ich činnosti v tejto fáze je zhromažďovať fakty a predkladať dôkazy. Postupne dochádza k stretnutiam so spornými stranami, tretími krajinami, vznášajú sa námietky a pripomienky, prípadne sa organizujú ďalšie stretnutia.

V štvrtej etape dochádza k prijatiu rozhodnutia. Podstatnú úlohu zohráva Orgán na urovnávanie sporov, ktorý musí prijať správu odborníkov do 60 dní. V prípade odvolania vystupuje do popredia Odvolací orgán, ktorý odvolanie preskúma, pričom dĺžka prejednávania nesmie presiahnuť 60 dní od vydania rozhodnutia a najneskôr do 90 dní musí byť uzatvorené.

Implementácia rozhodnutia je poslednou, piatou fázou procesu. Príslušná strana musí zaviesť rozhodnutie a v prípade, že tak neurobí, je nutné využiť obchodné sankcie, ktoré slúžia ako donucovací prostriedok.

4.3 Organizačná štruktúra WTO

Najvyšším orgánom WTO je ministerská konferencia, ktorá sa schádza pravidelne, a to každé dva roky (prvá sa konala v Singapure v roku 1996). Každá krajina je reprezentovaná minimálne jedným ministrom, konkrétnejšie ministrom obchodu a priemyslu. Hlavná úloha ministerskej konferencie spočíva v zabezpečení plynulého priebehu jednaní v rámci WTO, či v prijímaní rozhodnutí - má právomoc rozhodovať o záležitostiach ktorejkoľvek z multilaterálnych zmlúv. Na prijatí rozhodnutia sa musí podieľať celá členská základňa nájdením konsenzu, resp. je možné uplatniť hlasovanie, a síce väčšinové rozhodovanie, ktoré však nie je typické.

Generálna rada je zložená z vyslancov a vedúcich delegácií pri Ženevskom úrade WTO a riadi organizáciu v dobe medzi konferenciami ministrov (stretnutia sa konajú približne jedenkrát do mesiaca). Generálna rada má v podstate rovnaké právomoci ako Ministerská konferencia. Jej hlavnou úlohou je zabezpečovať mechanizmus riešenia sporov medzi členskými krajinami, kedy vystupuje pod názvom Orgán pre riešenie sporov. Je taktiež zodpovedná za kontrolu obchodných politik

jednotlivých krajín, kedy sa schádza pod názvom Orgán pre kontrolu obchodnej politiky.

Popri Generálnej rade pracujú ďalšie tri pracovné orgány, ktoré slúžia ako pomocné orgány a zaoberajú sa jednotlivými oblasťami obchodu. Sú zodpovedné najmä za presadenie jednotlivých špecifických multilaterálnych dohôd. Sú to rady pre:

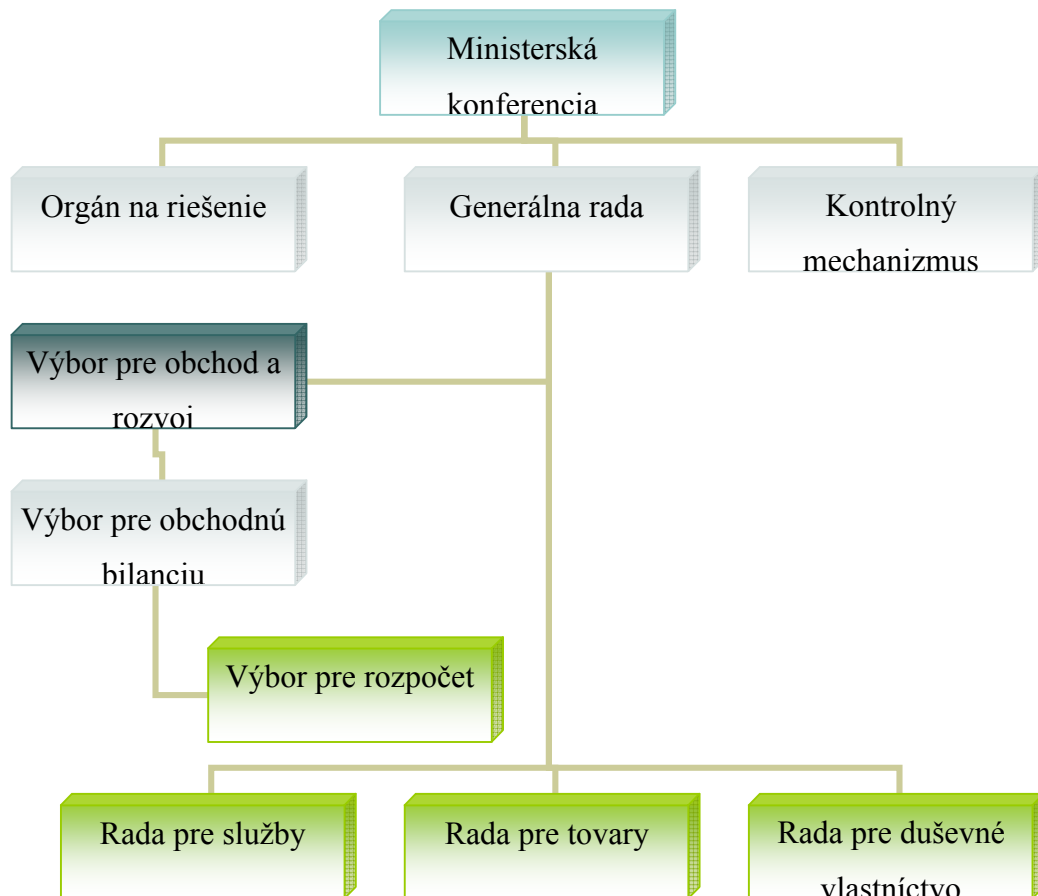
- obchod s tovarom,
- obchod so službami,
- obchodné aspekty práv k duševnému vlastníctvu.

Na rady nadväzujú výbory, ktoré sú výkonnými orgánmi a zaoberajú sa špecializovanými oblasťami obchodu. Medzi najdôležitejšie patria predovšetkým:

- Výbor pre poľnohospodárstvo,
- Výbor pre prístup na trh,
- Výbor pre antidumping,
- Výbor pre ochranné opatrenia,
- Výbor pre subvencie a vyrovnávacie opatrenia,
- Výbor pre sanitárne a fytosanitárne opatrenia,
- Výbor pre technické prekážky obchodu a ďalšie.

Sídlo generálneho sekretariátu je v Ženeve a má približne 630 zamestnancov. Na jeho čele stojí generálny riaditeľ, ktorý je volený členskou základňou na štvorročné funkčné obdobie. Súčasným generálnym riaditeľom WTO je Pascal Lamy.

Hlavnou funkciou sekretariátu je administratívna a technická podpora WTO, taktiež organizácia rokovaní medzi krajinami, ich následné vedenie a analýza rozvoja medzinárodného obchodu.

Obr. 2

Štruktúra organizácie

4.4 Ministerské konferencie WTO

4.4.1 Singapur 1996

Prvú ministerskú konferenciu, ktorá sa konala v rámci WTO viedol singapurský minister obchodu a priemyslu Joo Cheow Tong. Hlavným cieľom konferencie bola kontrola výsledkov Uruguajského kola GATT, ako aj doriešenie problémov spojených s znižovaním colných bariér na vytvorenie liberalizovaného svetového obchodného systému.

Rokovalo sa o nasledovných oblastiach:

- finančné služby,

-
- informačné technológie,
 - telekomunikačné služby,
 - poľnohospodárske výrobky,
 - farmaceutické výrobky,
 - multilaterálna dohoda o investíciách,
 - hospodárska súťaž,
 - verejné obstarávanie,
 - vzťah obchod - investičné opatrenia,
 - vzťah obchod - hospodárska súťaž,
 - vzťah obchod - ochrana životného prostredia,
 - vzťah priemyselne vyspelé krajiny - rozvojové krajiny.

Za hlavnú tému rokovania možno považovať liberalizáciu obchodu v oblasti finančných služieb, pričom hlavným iniciátorom liberalizácie tejto oblasti boli USA.

Rámcovú dohodu o obchode s informačnými technológiami presadila Európska únia a USA. Zároveň môžeme konštatovať, že práve táto zmluva sa považuje za jeden z najvýznamnejších úspechov konferencie v Singapure.

Rokovalo sa aj o liberalizácii obchodu s poľnohospodárskymi výrobkami, pričom rokujúce strany neboli v riešení tejto otázky jednotní a vytvorili sa dve názorové skupiny. Spor sa týkal predovšetkým otázky, kedy by sa mala ďalšia liberalizácia obchodu s poľnohospodárskymi produktmi začať.

4.4.2 Ženeva 1998

Na druhej ministerskej konferencii sa opäť začalo rokovať o tzv. nových témach, ktoré bolo predmetom rokovania na prvej konferencii. Táto konferencia predstavovala v podstate prípravný proces mnohostranných rokovaní o týchto témach. Hlavným cieľom bolo pripraviť predovšetkým témy, o ktorých mali ministri rokovať na tretej ministerskej konferencii v Seattli, označovanej ako Kolo milénia.

4.4.3 Seattle 1999

Ministerská konferencia v Seattli bola označovaná ako Kolo milénia, pričom cieľom bolo analyzovať súčasné pravidlá obchodovania. Liberalizácia mala nastať v oblasti poľnohospodárstva a služieb.

Na konferencii sa rokovalo predovšetkým o troch sporných bodoch v oblasti:

- liberalizácie agrárneho sektora- USA a štáty Cairnskej skupiny sa usilovali o obmedzenie subvencií do poľnohospodárstva a odstránenie iných bariér v obchode s týmito komoditami. Cairská skupina bola zoskupením malých exportérov poľnohospodárskych produktov, ktorí presadzovali liberalizáciu tohto segmentu v čom mali podporu USA. Táto skupina podala návrh na 75% zníženie. Na druhej strane Japonsko a Európska únia zastávali poskytovanie týchto subvencií, čo spôsobilo zostrenie sporu medzi USA a Európskou úniou.
- sociálnych štandardov- išlo najmä o presadenie tzv. pracovných štandardov zo strany USA a Európskej únie. Rozvojové krajiny sa tomu však bránili. Ich stanovisko k tomuto bodu bolo, že tento úmysel nie je v žiadnom prípade akceptovateľný. USA chceli dosiahnuť vytvorenie pracovnej skupiny, ktorá by sa zaoberala vyjednávaním medzi obchodom a sociálnymi štandardmi. WTO mala v tejto súvislosti získať štatút pozorovateľa v Medzinárodnej organizácii práce, avšak rozvojové štáty pokladali tieto úmysly za určitý druh protekcionizmu.
- obchod so službami- iniciátorom boli USA, ktorí sa snažili o otvorenie trhov pre bankové a poisťovacie služby. Väčšina členských štátov sa však obávala dominantného postavenia amerických firiem, a preto sa proti tomuto návrhu postavili.

Očakávané výsledky tejto ministerskej konferencie mali prispieť k ďalšej liberalizácii svetového obchodu a globalizácii svetového hospodárstva. V súvislosti globalizácie svetového hospodárstva sa konal protest pod heslom „Svet nie je obchodným tovarom“, a preto možno konštatovať, že ministerská konferencia v Seattli sa od začiatku až do konca rokovaní stretávala s mnohými problémami, čo nakoniec vyústilo do neúspešného konca rokovaní.

4.4.4 Doha 2001

Štvrtá ministerská konferencia v Doha bola úspešná, nakoľko krajiny prijali ministerskú deklaráciu, ktorou sa zaviazali pokračovať v procese reforiem a liberalizácie s nasledovnými prvkami:

- snaha zvýšiť blahobyť a príležitosti, ktoré vytvára multilaterálny obchodný systém,
- snaha do čela agendy postaviť rozvojové krajiny, ktoré tvoria 3/4 členskej základne,
- snaha zlepšiť prístup na trh, zabezpečiť vyrovnané pravidlá a správne nasmerovanú technickú pomoc a programy budovania kapacít,
- snaha riešiť marginalizáciu najmenej rozvinutých krajín, snaha zlepšiť ich účasť na multilaterálnom obchodnom systéme, snaha zaistiť ich dostatočnú integráciu do multilaterálneho obchodného systému a globálnej ekonomiky,
- snaha o účinnú účasť všetkých členských krajín na fungovaní WTO,
- zdôraznil sa záväzok WTO ako unikátneho fóra pre tvorbu pravidiel pre globálny obchod a liberalizáciu,
- uznali sa výhody vyplývajúce z regionálnych obchodných dohôd,
- poukázalo sa na význam trvalo udržateľného rastu,
- potvrdilo sa právo krajín prijímať opatrenia na ochranu života a zdravia ľudí, zvierat a rastlín, na ochranu životného prostredia za podmienky, že tieto opatrenia nebudú predstavovať neopodstatnenú prekážku zahraničného obchodu,
- potvrdila sa úloha Medzinárodnej organizácie práce ILO v rámci sociálnej dimenzie globalizácie,
- boli prijatí noví členovia WTO - Čína a Taiwan.

Za základnú úlohu konferencie možno považovať snahu o spustenie deviateho kola rokovaní o liberalizácii svetového obchodu, nakoľko sa ministri v roku 1999 nedokázali dohodnúť, ktoré otázky liberalizácie svetového obchodu majú byť predmetom rokovaní.

Na konferencii v Dohe sa taktiež ukončili rokovania o vstupe Číny a Tajvanu do WTO, ktoré mohli pristúpiť k WTO až po ratifikácii dohôd. Čína však musela uzatvoriť dvojstranné dohody so všetkými doterajšími členskými krajinami WTO.

Na záver konferencie bolo ohlásené spustenie deviateho kolo rokovaní o liberalizácii svetového obchodu a bola prijatá tzv. Rozvojová agenda, ktorá mala byť predmetom rokovaní v nasledujúcom období.

4.4.5 Kankún 2003

Piata ministerská konferencia WTO sa uskutočnila v roku 2003 v Mexiku v Kankúne. Konferencia v Kankúne bola však neúspešná, pretože rokujúce krajiny sa nedohodli na ďalšej liberalizácii poľnohospodárskych a priemyselných výrobkov. Nezhody sa vyskytli aj pri riešení tzv. Singapurských otázkach.

Singapurske záležitosti predstavovali riešenie otázok v 4 oblastiach:

1. obchodu a investícií
2. obchodu a konkurenčnej politiky
3. transparentnosti vo vládnom zaobstarávaní
4. uľahčení obchodu.

V Kankúne sa prvýkrát v histórii prejavil konflikt medzi rozvojovými štátmi a rozvinutými štátmi, predchádzajúce konflikty boli medzi rozvinutými štátmi navzájom. Väčšie rozvojové štáty získali za ostatné obdobie ekonomické pozície v medzinárodnom meradle, ktoré chceli pretaviť do zlepšenia svojej vyjednávanej pozície a do presadenia niektorých svojich záujmov vo väčšom rozsahu. Na druhej strane rozvinuté štáty si „nevšimli“ zmenu atmosféry pri rokovaníach a chceli pokračovať v bežnom podnikaní.

4.4.6 Hong Kong 2005

Šiesta ministerská konferencia sa konala v Hong Kongu v Číne v roku 2005. Hlavnou úlohou konferencie v Hong Kongu bolo vyriešiť niekoľko otázok, ktoré budú formovať konečnú dohodu o rozvojovom programe z Dohy. Dožská rozvojová agenda

zahŕňa rokovania o viacerých témach a pracuje na otázkach týkajúcich sa implementácie dohôd vyplývajúcich z predchádzajúcich rokovaní.

Pre rokovania o poľnohospodárstve a non - prístupu na poľnohospodársky trh, bol ďalším cieľom dohodnúť vzorce a ostatné podrobnosti, ktoré určia rozsah zníženia sadzby na tisíce výrobkov a na poľnohospodárske dotácie. Na programe rokovanja bola taktiež príprava na záverečný priebeh rokovaní v oblasti služieb.

Predchádzajúce ministerské konferencie predstavovali taktiež príležitosti, keď vlády schválili nových členov WTO.

Konferencii predsedal pán John Tsang, minister obchodu, priemyslu a technológií v Číne. Kľúčovú úlohu pri týchto stretnutiach zohrával taktiež Pascal Lamy, súčasný generálny riaditeľ WTO a predsedu Výboru pre obchodné rokovania o DDA v Ženeve.

4.4.7 Ženeva 2009

V decembri v roku 2009 sa v Ženeve uskutočnila siedma ministerská konferencia WTO. Všeobecnou témou rokovaní bola samotná WTO, multilaterálny obchodný systém a súčasné globálne ekonomické prostredie.

4.5 Úloha WTO v oblasti poľnohospodárstva

Vo všeobecnosti možno povedať, že poľnohospodárstvo je už niekoľko rokov ústrednou témou rokovaní v rámci WTO. Predstavuje najväčší problém, ktorý sa však nedarí riešiť. Každá krajina pôsobiaca vo WTO sa snaží svojím spôsobom ochraňovať svoju poľnohospodársku sféru. USA, Európska únia či Kanada sa snažia podporovať poľnohospodársku výrobu značným prílevom peňazí do poľnohospodárstva s cieľom zvýšiť export poľnohospodárskych plodín. Na druhej strane krajiny ako Japonsko či Nórsko sa snažia znížiť dovoz poľnohospodárskych produktov s cieľom chrániť svojich poľnohospodárov.

Podpora poľnohospodárstva v mnohých krajinách znamená dlhoročnú tradíciu, vzhľadom k tomu, že poľnohospodárska výroba tu bola od nepamäti. Samozrejme, je to aj snaha vlád jednotlivých členských krajín, pretože týmto spôsobom sa snažia

o udržanie zamestnanosti, zabezpečenie nezávadnosti potravín či udržanie sociálnych cieľov.

Veľký prínos v riešení tejto problematiky prinieslo práve Uruguajské kolo GATT, v rámci ktorého boli prijaté, okrem iných, aj dva základné Dohovory týkajúce sa poľnohospodárstva, a síce: Dohoda WTO o poľnohospodárstve a Dohoda o sanitárnych a fyto-sanitárnych opatreniach.

4.5.1 Dohoda WTO o poľnohospodárstve

Dohoda WTO o poľnohospodárstve bola vytvorená s cieľom zabezpečiť spravodlivý a trhovo orientovaný obchod s poľnohospodárskymi výrobkami a zabezpečiť odstránenie obmedzení a bariér spôsobujúcich prekážky vo svetových obchodných aktivitách.

Tento reformný proces, ktorého základy boli položené na Uruguajskom kole, predstavuje výsledky multilaterálnych a bilaterálnych rokovaní tohto kola. Krajiny sa dohodli na znížení domácich podpôr, exportných subvencií taktiež rozhodli o tarifnej a netarifnej ochrane poľnohospodárstva. Na základe toho prijali špecifické záväzky v oblastiach:

- prístupu na trh,
- domácej podpory,
- vývozných subvencií,

Rokujúce krajiny sa dohodli aj v otázkach sanitárnych a fyto-sanitárnych opatreniach.

Na začiatku reformného procesu bola nutná lepšia ochrana v rámci poľnohospodárstva, a to stanovením pravidiel, ktoré vyžadujú prísnejšie postupy a účinnejšie mechanizmy ochrany. Tieto záväzky musia byť akceptované všetkými členskými krajinami, so zohľadnením nezávadnosti potravín a ochrany životného prostredia. Špeciálne zaobchádzanie bolo nutné vo vzťahu k rozvojovým krajinám, na ktoré mohla mať realizácia dohodnutých reforiem negatívny efekt. Išlo najmä o menej rozvinuté krajiny a rozvojové krajiny, ktoré sú v plnej miere odkázané na dovoz potravín.

4.5.1.1 Dohoda WTO o poľnohospodárstve na SR

Vzhľadom k tomu, že Slovenská republika bola zmluvnou stranou GATT, bola taktiež účastníkom Uruguajského kola. Na konferencii v roku 1994 podpísala Záverečný akt, pričom tento ratifikačný proces bol ukončený v roku 1994 a SR sa tak stala pôvodným členským štátom WTO.

V oblasti prístupu na trh sa SR zaviazala, že zníži colné sadzby o 36% v priemere. V tomto procese bol uplatnený proces tarifikácie. Existovalo päť oblastí poľnohospodárskej výroby, ktorej sa proces znižovania ciel netýkal, a síce boli to komodity: pšeničná múka, jablká, jablčná šťava, nepražený slad a chmeľové šuštičky. Súčasne bol stanovený prístup na trh vo forme colnej kvóty – minimálny a bežný prístup na trh, a taktiež SR používala tzv. dočasné kvóty a bilaterálne colné kvóty.

Čo sa týka zníženia domácich podpôr, cieľom bolo odstránenie ich negatívnych účinkov na trhu. Pre SR to znamenalo zníženie výrobných dotácií o 20%.

Domáce podpory možno rozdeliť do nasledujúcich oblastí:

- podporné opatrenia,
- dotácie podporujúce výrobu,
- platby na obmedzenie výroby.

Závazok znižovania vývozných subvencií sa týkal najmä priamych vládnych podpôr, predaja nepredaných zásob poľnohospodárskej výroby a platieb na vývoz, ktoré sú financované vládou. Ide o zníženie rozpočtových výdavkov na vývozné subvencie o 36%.

Vývozné subvencie sa využívali predovšetkým na hovädzie mäso, sušené mlieko, ostatné mliečne výrobky, slad, cukor, výrobky z bravčového mäsa, hydinu a vajcia.

4.5.2 Dohoda o sanitárnych a fyto-sanitárnych opatreniach

Nutnosť prijatia Dohody o uplatňovaní sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení vychádzala najmä z dôvodu, aby postupy uplatňované v tejto oblasti boli v súlade s prijatým reformným procesom poľnohospodárstva.

Dohoda sa týka najmä opatrení, ktoré sa viac či menej môžu dotýkať medzinárodného obchodu. Vznikla predovšetkým z dôvodu reformného procesu v poľnohospodárstve a jej východiskom bolo právo členských krajín prijímať rozhodnutia týkajúce sa ochrany zdravia, života ľudí, zvierat či rastlín. Členské krajiny sa však zaviazali, že tieto opatrenia budú používať len do rozsahu, ktorý nebude vytvárať diskrimináciu medzi členmi WTO, resp. prekážky v medzinárodnom obchode.

Na základe Dohody o sanitárnych a fyto-sanitárnych opatrení je viac než potrebné, aby sa dané opatrenia využívané krajinami zakladali na vedeckom podklade. Ak by nastala situácia, kedy by vedecké poznatky neboli dostatočné, je možné aby daná členská krajina prijala iné opatrenia na základe prístupných informácií. Základným pravidlom je, aby opäť nedochádzalo k diskriminácii.

S cieľom harmonizovať všetky sanitárne a fyto-sanitárne opatrenia bolo potrebné, aby všetky členské krajiny zakladali svoje rozhodnutia na existujúcich normách, návodoch a odporúčaniach. Taktiež je nevyhnutné, aby členovia WTO dodržiavali presne stanovený notifikačný postup, ktorý je obsiahnutý v prílohe k Dohovoru.

V rámci WTO bol zriadený Výbor pre zdravotné a fytozdravotné opatrenia, ktorý má slúžiť predovšetkým ako konzultačný a kontrolný orgán. Dôležitou úlohou tohto výboru je aj udržiavanie kontaktov a vytváranie spolupráci s inými organizáciami odborne súvisiacimi s danou problematikou.

4.5.3 Dožská rozvojová agenda

Štvrtá ministerská konferencia, uskutočnená v Katare v Dohe v roku 2001, znamenala veľký prínos najmä pre oblasť práve poľnohospodárstva, pretože bola prijatá tzv. Rozvojová agenda z Dohy. Predstavovala začatie multilaterálnych obchodných rokovaní o ďalšej liberalizácii obchodu v rámci WTO.

Záujmom vyspelých krajín bola najmä liberalizácia trhu s priemyselnými výrobkami, službami, ochrana intelektuálneho vlastníctva či životného prostredia spolu s otvorením trhov pre ich poľnohospodárske produkty.

Kľúčovými aktérmi rokovania v Dohe boli najmä krajiny G6: Brazília a India (v rámci skupiny G20), EÚ a USA, Austrália (Cairnská skupina poľnohospodárskych exportérov) a Japonsko (reprezentujúce skupinu G10 čistých poľnohospodárskych

importérov). Brazília považovala svoje poľnohospodárstvo za najefektívnejšie, a práve preto dovozné prekážky bránili jej exportu na americké trhy. USA navrhovala zníženie ciel o 75% a odstránenie exportnej podpory. Na druhej strane EÚ, Japonsko a ďalšie štáty sa snažili o ochranu svojich poľnohospodárov a s návrhom USA nesúhlasili. Cairnská skupina požadovala redukcii a odstránenie exportných subvencií v priebehu 3 rokoch pri vyspelých krajinách a 6 rokov pri rozvojových krajinách. Požadovali taktiež odstránenie exportných úverov, garancií úverov alebo poistenie.

Hlavné body rokovania v Dohe možno zhrnúť do základných oblastí, a to:

1. Prístup na trh s poľnohospodárskymi produktmi

Vzhľadom k tomu, že USA mali omnoho nižšie clá ako EÚ, požadovali zníženie ciel o 90% a priemerné zníženie ciel o 66% pre rozvojové krajiny. EÚ súhlasila, že zlepši svoju pôvodnú ponuku (o 39% redukcii ciel) a priblíži sa návrhom skupiny G20, ktorá požadovala 54%, USA s tým spokojní neboli.

2. Poľnohospodárske dotácie

Aj napriek tomu, že poľnohospodárstvo tvorí len 8% z objemu svetového obchodu, predstavuje hlavný zdroj príjmu pre 2,5 mld ľudí, najmä z rozvojových krajín. Farmári z chudobných krajín však nie sú schopní konkurovať silne dotovaným exportom z EÚ, USA a Japonska.

EÚ súhlasila so znížením svojich celkových trh narúšajúcich dotácií (OTDS) o 75%, tak ako to žiadala skupina G20.

Návrh USA na redukcii ich OTDS o 53% by znížilo limit, ktorý povoľujú pravidlá WTO z \$48,2 mld na \$22,7 mld, ale EÚ a skupina G20 sa sťažovali, že by to v skutočnosti mohlo viesť k nárastu poľnohospodárskych dotácií v USA, keďže v roku 2005 bolo v skutočnosti v týchto platbách vyplatených len \$19,7 mld. Požadovali zníženie minimálne o 60% a 75%, ale USA túto požiadavku odmietli.

3. Prístup na trh priemyselných produktov

Rokovania o liberalizácii obchodu s nepoľnohospodárskymi výrobkami začali EÚ a USA, ktoré chceli získať prístup na obrovské a lákajúce trhy Číny a Brazílie. V tom istom čase sa rozvojové krajiny snažili uchrániť svoj mladý priemysel a zároveň si zachovať prednostný prístup na trhy bohatých krajín.

Rokovacie krajiny sa nakoniec dohodli, že priemyselné clá by mali byť znížené na základe tzv. „švajčiarskeho pravidla“, ktoré hovorí o najvyššom znížení v najvyšších clách a stanovenie colného stropu. Nedohodli sa však na štruktúre redukčného vzorca,

ani na úrovni maxima. EÚ a USA navrhli, že maximálna sadzba na priemyselné výrobky by mala byť 10% pre vyspelé a 15% pre rozvojové krajiny. Rozvojové krajiny však chceli pre seba 30%-ný strop.

4. Služby

Bola to práve dohoda o liberalizácii služieb, ktorá bola kľúčová najmä pre EÚ, pretože trh so službami tvorí približne 75% jej ekonomiky. Zlepšenie obchodu so službami by prispelo aj k rozvoju takých oblastí, akými sú napríklad doprava, IT a telekomunikácie, bankovníctvo a poisťovníctvo, ktoré sú základným faktorom rastúcej ekonomiky.

Obchod so službami je však značne obmedzený, pretože ho brzdia najmä obmedzenia zavedené členskými krajinami, akými sú napríklad technické štandardy alebo licenčné požiadavky a procedúry.

Na základe viacerých štúdií by rozvojové a vyspelé krajiny rovnako profitovali z 25% zníženia bariér v službách ako zo 70% zníženia ciel v poľnohospodárstve na Severe a 50% na Juhu.

4.6 Spolupráca WTO s inými medzinárodnými organizáciami

WTO pracuje s radom ďalších medzinárodných vládnych organizácií pod hlavičkou "súdržnosti", čo je termín pochádzajúci z "Rozhodnutia o dosiahnutí väčšej prepojenosti pri vytváraní globálnej ekonomickej politiky", na ktorom sa ministri dohodli v Marrakéši v apríli 1994. Ale prepojenosť pri vytváraní globálnej ekonomickej politiky ďaleko presahuje formálne a konkrétne dohody WTO o spolupráci s Medzinárodným menovým fondom a Svetovou bankou. V skutočnosti treba uznať, že systém WTO je iba jednou časťou omnoho širšieho súboru medzinárodných práv a povinností, ktorými sú viazaní členovia WTO.

WTO udržiava rozsiahle inštitucionálne vzťahy s niekoľkými ďalšími medzinárodnými organizáciami, existuje asi 140 medzinárodných organizácií, ktoré majú štatút pozorovateľa v orgánoch WTO. WTO sa takisto zúčastňuje ako pozorovateľ v práci niekoľkých medzinárodných organizácií. Sekretariát WTO udržiava pracovné vzťahy celkom s takmer 200 medzinárodnými organizáciami v oblasti od štatistiky, výskumu a technickú pomoc až po vzdelávanie. Aj keď rozsah tejto spolupráce sa líši, koordinácia a súdržnosť medzi prácou WTO a inými medzinárodnými organizáciami sa

aj naďalej bude vyvíjať tak, aby bola poskytnutá pomoc členským krajinám pri prevádzkovaní svojej hospodárskej politiky.

4.6.1 WTO v celosvetovej tvorbe hospodárskej politiky

Dôležitým aspektom mandátu WTO je spolupracovať s Medzinárodným menovým fondom, Svetovou bankou a ďalšími multilaterálnymi inštitúciami v záujme dosiahnutia väčšej prepojenosti pri vytváraní globálnej ekonomickej politiky. Samostatná ministerská deklarácia bola prijatá na stretnutí ministrov v Marakeši v apríli 1994 na podčiarknutie tohto cieľa.

Vyhlásenie predpokladá zvýšenie príspevku WTO na dosiahnutie väčšej prepojenosti pri vytváraní globálnej ekonomickej politiky. Uznáva, že rôzne aspekty hospodárskej politiky sú prepojené, a to vyzýva WTO k rozvoju spolupráce s medzinárodnými organizáciami zodpovednými za menové a finančné záležitosti - Svetová banka a Medzinárodný menový fond.

Vo vyhlásení sa tiež uznáva príspevok v zmysle, že liberalizácia obchodu sa uskutočňuje kvôli rastu a vývoji národných ekonomík. To znamená, že je stále dôležitou zložkou úspechu hospodárskeho prispôsobenia programov.

5 Záver

Vo všeobecnosti možno konštatovať, že význam Svetovej obchodnej organizácie v súčasnosti stále stúpa. Súčasná doba je charakteristická najmä prudkým rozvojom globalizácie, väčšej zapojenosti krajín do medzinárodnej deľby práce, čo svojím spôsobom prispieva k prehĺbovaniu medzinárodného obchodu. Je preto veľmi nutné, aby jednotlivé krajiny dodržiavali určité pravidlá obchodovania, a práve v tom spočíva najpodstatnejší význam WTO. Cieľom bakalárskej práce bolo vysvetliť význam WTO v procese tvorby medzinárodného obchodu, jej podstatu a postavenie vo svetovej ekonomickej sfére. WTO vznikla na základe Uruguajského kola GATT, ktoré predstavovalo najväčšie zmeny v liberalizácii obchodu.

Od vzniku WTO sa uskutočnilo 7 ministerských konferencií, na ktorých zúčastnené krajiny rokovali najmä o otázkach ďalšieho postupu v procese liberalizácie obchodu. Rokovalo sa predovšetkým o otázkach týkajúcich sa poľnohospodárstva a poľnohospodárskych produktov vôbec. Je nutné konštatovať, že väčšina týchto rokovacích kôl bola neúspešná, nakoľko sa rokovacie štáty rozchádzali v mnohých otázkach týkajúcich sa v najväčšej miere domácich podpôr, prístupu na trh a iné. Dá sa povedať, že veľký prelom znamenala v poradí štvrtá ministerská konferencia konaná v Dohe, na ktorej bola prijatá tzv. Dožská rozvojová agenda. Ústrednou témou tohto rokovania bolo opäť poľnohospodárstvo, no veľký prínos agendy spočíval v tom, že predstavitelia jednotlivých krajín sa dohodli na vyriešení viacerých sporných otázkach. Išlo predovšetkým o prístup na trh s poľnohospodárskymi produktmi, poľnohospodárske dotácie, prístup na trh priemyselných produktov a služby.

Členstvo vo WTO má v každom prípade svoje výhody, pretože WTO sa snaží svojim členským krajinám vytvárať stále vhodnejšie podmienky pre obchod medzi nimi navzájom. V súčasnosti je snahou Ruska, Bieloruska, či Kazachstanu splniť všetky predpoklady potrebné pre vstup do organizácie.

Činnosť WTO je veľmi úzko prepojená s mnohými inými medzinárodnými organizáciami, predovšetkým s Medzinárodným menovým fondom či Svetovou bankou. Spolupracuje však aj s mnohými ďalšími, ako je napríklad FAO.

WTO však čelí aj mimoriadnej kritike a často musí obhajovať svoju opodstatnenosť. Kritizujúce strany sa opierajú predovšetkým o spochybnenie jej

politiky a často ju označujú za nedemokratickú, netransparentnú a nezodpovednú organizáciu. Hlavným argumentom je najmä to, že WTO presadzuje voľný obchod za každú cenu, čím prispieva k zvýšeniu nezamestnanosti, uprednostňuje obchodné záujmy pred hospodárskym rozvojom a životným prostredím, pretože rast výroby a väčšia voľnosť v obchode spôsobuje hlavne nadmernú spotrebu prírodných zdrojov.

Na druhej strane je potrebné vyzdvihnúť aj viacero prínosov, ktoré WTO prináša, ako napríklad to, že prispieva k znižovaniu nákladov alebo to, že na základe svojej činnosti prispieva k znižovaniu cien tovarov.

V závere je možné už len konštatovať, že Svetová obchodná organizácia v každom prípade zohráva dôležitú a podstatnú úlohu v medzinárodnom obchode, pretože svojou činnosťou prispieva nielen k usmerňovaniu obchodu, ale aj k udržaniu celosvetového poriadku ako takého.

6 Zoznam použitej literatúry

1. ALBERS, Hans-Jürgen. 2005. *Handbuch zur ökonomischen Bildung*. Oldenbourg Wissenschaftsverlag, 2005. 594 s. ISBN 978-34865-7768-6
2. BARTELS, Christine. 2007. *Chinas Beitritt in die WTO: Perspektiven und Strategien*. BoD – Books on Demand, 2007. 86 s. ISBN 978-38674-1038-0
3. GALLAGHER, Peter. 2005. *The first ten years of the WTO: 1995-2005*. Cambridge University Press, 2005. 244 s. ISBN 978-05218-6215-8
4. HAMBÁLKOVÁ, Mária. 2010. *Liberalizácia svetového obchodu: prednáška*. Nitra: Slovenská poľnohospodárska univerzita, [cit. 17.2.2010]
5. HOEKMAN, Bernard M. et al. 2002. *Development, trade, and the WTO: a handbook*. World Bank Publications, 2002. 641 s. ISBN 978-08213-4997-7
6. KALKOWSKI, Silke. 2007. *Die Welthandelsorganisation*. Essen: Grin Verlag, 2007. 14 s. ISBN 978-3-638-95279-8
7. KOSÍR, Igor. 2010. *Medzinárodná ekonomická integrácia: od Autarkie ku globálnej ekonomickej integrácii*. Banská Bystrica: Univerzita Mateja Bela, 2010. ISBN 978-80-8083-942-0
8. LIPKOVÁ, Ľudmila. 2002. *Medzinárodné hospodárske vzťahy*. Bratislava: Sprint, 2002. 266 s. ISBN 80-88848-70-9
9. MACHKOVÁ, Hana – SATO, Alexej – ZAMYKALOVÁ, Miroslava et al. 2002. *Medzinárodný obchod a marketing: Praktická výkladová encyklopedie*. Praha: Grada Publishing a.s., 2002. 268 s. ISBN 80-247-0364-5
10. PODOLÁK, Alojz – SERENČEŠ, Peter – SERENČEŠ, Roman. 2007. *Medzinárodný obchod a formovanie agroobchodnej politiky*. Nitra, 2007. ISBN 978-80-8069-863-8
11. PODOLÁK, Alojz. 1999. *Medzinárodná obchodná politika*. In: Bielik, Peter et al.: *Ekonomika poľnohospodárstva a európska integrácia*. II. Vydanie. Nitra: VES Slovenská poľnohospodárska univerzita- Praha: ČZU, 1999. 129 s. ISBN 80-7137-616-7
12. POKRIVČÁK, Ján. 2008. *Medzinárodná ekonomika* [online]. [cit.16.4.2010]. Dostupné na internete:
<http://www.fem.uniag.sk/Jan.Pokrivcak/me_readings.htm>

-
13. RIVERA- BATIZ, Luis – OLIVA, Maria- Angels. 2003. *International trade: theory, strategies, and evidence*. Oxford University Press, 2003. 712 s. ISBN 978-01982-9711-6
 14. SERENČEŠ, Roman – HOLÚBEK, I 2006. *Vybrané kapitoly zo základov ekonómie* [online]. [cit.16.4.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.fem.uniag.sk/Roman.Serences/skriptum.pdf>>
 15. SERENČEŠ, Roman. 2006. *Medzinárodné inštitúcie* [online]. [cit.12.4.2010]. Dostupné na internete: <<http://www.fem.uniag.sk/Roman.Serences/student.htm>>
 16. SVATOŠ, Miroslav et al. 2009. *Zahraniční obchod: teorie a prax*. Grada Publishing a.s., 2009. 360 s. ISBN 978-80-247-2708-0
 17. ŠÍBL, Drahoš. 1996. *Medzinárodné ekonomické vzťahy na prelome tisícročí*. Bratislava: Eurounion, 1996. 221 s. ISBN 80-85568-58-6
 18. ŠÍBL, Drahoš – ŠAKOVÁ, Beáta. 2000. *Svetová ekonomika*. Bratislava: Sprint, 2000. 460 s. ISBN 80-88848-60-1
 19. VALACHOVÁ, Alexandra. 1996. *Svetová obchodná organizácia: Sprievodca Záverečným dokumentom Uruguajského kola GATT*. Bratislava: Slovenská obchodná a priemyselňa komora, 1996. 144 s. ISBN 80-855-88-42-0
 20. WTO: *Trading into the Future- Introduction to the WTO*. 2nd edition. WTO, 1998, [online]. [cit.1.4.2010]. Dostupné na internete: <http://www.wto.org/english/res_e/doload_e/tif.pdf>
 21. <http://www.wto.org>
 22. http://www.euractiv.sk/ekonomika-a-euro/zoznam_liniek/kolo-rokovani-z-doha
 23. <http://www.mhsr.sk/multilateralna-obchodna-spolupraca---medzinarodne-organizacie-6591/128276s>
 24. <http://www.euroekonom.sk/obchod/medzinarodny-obchod/>
 25. <http://www.euke.takeda.sk/index.php?did=496>
 26. http://www.priateliazeme.sk/aa/files/.../WTO_mileniove_kolo.rtf
 27. http://www.fmv.euba.sk/files/WTO_a_polnohospodarstvo.doc
 28. <http://www.hayek.sk/content/view/67/56/>
 29. <http://www.sav.sk/journals/mot/mo100.htm>
